

Ակնարկ

Մարիամն որդուն ճանապարհեց բանակի ու մյուս երկու անգամ...

Ասկերան, իսկ մյուս երեքը՝ Մատաղիս: Ճանապարհը, եթե երկար էր վաճառորդի մինչև Արցախ աշխարհ, ապա որդիներին շուտափույթ տեսնելու ցանկությունը էլ ավելի երկար էր թվում:

Վարորդ Վահանը անեկդոստներ էր պատմում, կանաչ էլ իրենց հերթին էին կատակներ անում ու առանց աչք փակելու ամբողջ գիշեր ճանապարհ էին զնում:

Կանանցից մեկը՝ Համեստը, Մարիամի համապարտուցում էր: Նրա տղան մեկ տարի առաջ էր գնացել բանակ, ծառայում էր Մատաղիսում ու Համեստն արդեն վելու աստիճան ծիծաղում էին իրենց արկածների վրա:

Արդեն լուսանում էր: Արցախ մտնելուն պես զգացվում էր այդ հողի խորհրդավոր ու սուրբ լինելը, մի անասելի ջերմության զգացողություն կար... Հեռվում երևում էր հերոսական Շուշի: Քիչ հետո արդեն Ստեփանակերտում էին: Այնտեղից մինչև Ասկերան շատ քիչ տեղ էր մնում: Ստեփանակերտից դուրս գալուն պես՝ ամեն հանդիպող անցորդի հարցնում էին այն գործնախ տեղը, որտեղ ծառայում էր Մարիամի տղան ու թվում էր, ուր որ է, մեկն ու մեկը մի մոտիկ տեղ ցույց կտա, մինչև նրա չհասնեի, թե որտեղ է: Մարիամը նույնիսկ ցույց էր տալիս որդու նկարը, գործնախի հրամանատարի անունն էր տալիս, միևնույն էր, ոչ-ոք տեղյակ չէր... Հասան Ասկերան, գնում են ու զնում, հարցուփորձ անում, չկա ու չկա: Մարիամի՝ որդուն տեսնելու մոտալուտ հանդիպման երջանիկ հույսը, տեղի տվեց տխրության...

...Մի ժամ ամառի ճանապարհով գնալուց հետո՝ հասան Աղթամա: Պատերազմից հետո, երբեմնի շեմ քաղաքից մնացել էին միայն տների պատերը, այն նման էր սպիտակ ավերակի (ամբողջ քաղաքը կառուցված էր սպիտակ աղյուսից): Հուսահատ մտան այդ ավերակ քաղաքը և պատահաբար հանդիպեցին մի հայ գինվորի: Նա բացատրեց Ասկերանի գործնախ գնալու ճանապարհը: Պարզվում է, որ նրանք այդ գործնախ կողքով են անցել, բայց քանի որ այն նոր էր կառուցվում, տարածքում աշխատում էին վերամբարձ կռուկներ, նրանց մտքով չի էլ անցել, որ հենց այն է, ինչ փնտրում են: Վահանը մեքենան հետ շրջեց դեպի Ասկերան: Բոլորը լուռ էին, Մարիամը կարկամել էր, չգիտեր ինչ ասեր, մյուս ծնողներն էլ պակաս հուզված չէին. դեռ երկար ճանապարհ ունեին զնալու՝ մինչև Մատաղիս: Այսպես անխուս հասան Ասկերան: Մարիամն անընդհատ դուրս էր գալիս,

Մոր սիրտը

քարտեզի մոտ ու մտովի երկու թուփերում հասնում Ասկերան. այնտեղ էր ծառայում նրա ավագ որդին:

Մարիամն անգիր գիտեր, թե որ շենից հետո որն է, որ քաղաքից հետո է տղայի գործնախը: Ու մի օր որոշեց գնալ որդուն տեսնելու:

Գնա՛, տեսնի, խիղճը հանգստանա, որդին էլ իրեն լավ զգա... Ամբողջ թաղավորը նվերներով ճանապարհեց գինվորի մորը...

Ճիշտ է, ժամանակավոր հրադադար էր հայտարարված, այլևս պատերազմ չկար Ղարաբաղի և Ադրբեյջանի միջև, այնուամենայնիվ, սահմանամերձ գոտում մեկ-մեկ կրակոցներ էին լինում ու էլի գոհեր:

Արան վարորդ էր, գիշեր ու զօր մթերք, ջուր ու անհրաժեշտ այլ պարագաներ էր տեղափոխում դիրքեր...

Գիշերով ճանապարհի ընկած չորս ծնող, չորս մայր: Մարիամը գնում էր

հասցրել էր երկու անգամ գնալ միակ որդուն տեսնելու: Մարիամի խնորհանքով Համեստն այս անգամ էլ իրեն հետը տարավ:

Առաջին անգամ գնալու ժամանակ էս մեր Համեստը, դեռ Ստեփանակերտ չհասած, մեքենայից դուրս է գալիս ու տեսնում, որ մեքենայով գինվորներ են տեղափոխում ու, թե որդուն ժամ առաջ տեսնելու ցանկությունից, թե գինվորների միանման հագնված լինելու հանգամանքից, նրան թվում է, թե նրանց մեջ իր տղան է նստած ու սկսում է ճչալ, թե Վահան-ն, Վահան-ն, կանգնի՛ր, էն իմ տղան է:

Վահանը կանգնեցնում է գինվորներ տեղափոխող մեքենան, Համեստն իջնում է ու հանձնվում, որ իր որդին գինվորների մեջ չկա: Նա տղաներին միջոց ու կոնֆետ է հյուրասիրում ու շարունակում իր ճանապարհը՝ դեպի Մատաղիս:

Վահանը հիշում ու պատմում էր այդ դեպքը, ու ծնողներն աչքերն արցունքոտ-

դիմացից եկող մեքենաներին քննախույզ հայացքով ճանապարհում ու մեկ էլ քար լուծյալ մեքենան է նրա ճիշը.

- Վահան, ազանշան տուր, թող դիմացից եկող «Ուազը» կանգնի, վարորդն իմ տղան է...

Վահանը վայրկյանական մտածում է, թե էս Համեստնեք գյուղով տեսիլք տեսնողներ են, մեկը քիչ էր, հիմա էլ սա: Մտածում է, բայց ազանշան է տալիս ու ինքն էլ կանգնեցնում է իր մեքենան: Դռան մոտ նստած Համեստը դուրս է թռչում մեքենայից ու ձեռքերը տարածած կանգնեցնում «Ուազը»...

Երբ Մարիամը որդու հետ ողջագուրվելուց հետո մոտենում է իրենց մեքենային՝ ծանրոցները վերցնելու, տեսնում է, թե ինչպես են արտասվում վարորդ Վահանը և մյուս ծնողները...

Մարուսյա Անանյան

ЖИЗНЬ, КАК ОНА ЕСТЬ

Как живётся тебе, пенсионер?

Поколению наших отцов и нам достался жестокий век. То сталинские доносчики сажали, убивали ни в чём не повинных людей, причём это были умнейшие люди того времени, культурные, талантливые. Только в одной моей семье замучено в лагерях было около 5, а может, и более человек. Спасибо Хрущёву, который освободил людей от страха. Этих людей. А кому от этого стало легче, их жёнам, детям? То война 1941–1945 гг., все мужчины ушли на фронт защищать своё Отечество.

Дети военных лет остались неухоженными, необласканными. И не успев встать ещё прочно на ноги, как на их долю выпали голод, все ужасы послевоенных лет. Но никто не сдавался, не ныл: держались, учились, чтобы быть хорошими специалистами. Не было в понятии тогда — учёба за деньги. Не было бравады — мы молодые и всё нужно делать только для нас, молодых. Вся молодежь уважала и почитала пожилых людей и

стариков, никто их не выгонял с работы. Место всем хватало, ехали работать туда, куда направляла их Родина. Молодые люди были переполнены патриотизмом, желанием даже за мизерную по тем временам зарплату работать на совесть. Нет, наше поколение не давало клятву Гиппократу, но делало всё на совесть. Ни одна санитарка и медсестра не кричали, что мало получают. Было чествование выходить больного или делать всё, заведомо зная, что некоторым больным уже медицина на тех порах не могла помочь. Рискуя своим здоровьем, а иной раз и жизнью, мы пытались помочь и отнять у злой смерти человека. За наш труд родственники больных и сами выздоровевшие говорили нам спасибо, и для нас это было самым большим подарком.

Чтобы достать для больного редкое лекарство, врачи поднимали и обзывали все аптеки, только бы помочь больному. А работая в нейрохирургии, когда выходил из строя лифт, врачи, санитарки и медсестра брались за носилки, и это не считалось чем-то зазорным, ведь мы делали единое дело — спасали больного.

Работали, не считаясь с тем, что рабочий день у врачей 6–7 часов, подчас по двое суток находились на работе. Все мечтали и ждали времени, когда пойдут на пенсию, смогут чаще гулять, ходить в театр и кино, читать книги. Но мечтам не суждено было сбыться, так как пенсия мизерная. Тут бы до следующей пенсии дотя-

нуть как-нибудь. А о том, что можно сходить в театр — и мечтать не приходится.

Мне неоднократно приходилось по работе ночью из Ростова ехать в Батайск, но ни у кого не было страха быть избитым, изуродованным и т.д. А что сейчас? Читаешь газету, в которой описывают, как двое подростков, повалив старика-инвалида, били человека и забили до смерти. Ужас....

Не думалось нашему поколению, что придется считать копейки, занимать деньги на хлеб.

Но и это нас не пугает, страшно другое, когда на просьбу принять на работу звучит унижительное — берём до 30 лет.

И это при том, что рабочие места есть, но по указке какого-то «господина», главные врачи не берут на работу.

А свою трусовость они объясняют тем, что молодёжи негде работать. А почему той же молодёжи не начинать свою трудовую деятельность в районах, в отдалённых селеньях?

А уж если бедный пенсионер заболел, то выкарабкивайся, как говорится, сам как можешь.

Приведу несколько эпизодов «хорошего» обслуживания. Вы больны диабетом, к примеру. Вы должны 1 раз в месяц посещать врача-эндокринолога, чтобы получить сахаропонижающие средства. Тут начинается самое интересное и унижительное. Сначала вы должны записаться на приём к врачу, когда он соизволит передать свою тетрадь в регистратуру. Затем вы идёте на приём и стоите в

очереди, после этого вас и не спрашивают, как вы себя чувствуете, что вас беспокоит, вас не осматривают, а просто заявляют: лекарства нет. Затем вы настаиваете, чтобы вам выписали лекарство, после этого со 2-го этажа бегом на 1-й, необходимо успеть застать того, кто печатает текст рецепта на бланке, а если его нет, вас заставят прийти на следующий день. Затем вы во 2-й или 3-й раз поднимаетесь на 2-й этаж, чтобы заверить рецепт печатью и росписью руководителя. После этого из одного района города (к примеру Ленинского) вы едете на автобусе в другой район, где находится льготная аптека. А, приехав туда, узнаете, что нужного вам лекарства нет.

Выходит, нас, пенсионеров, лечат порцией стресса, и так ежемесячно.

А если не дай Бог заболели и лежите дома, то вызванный врач, не раздевшись, с порога, спрашивает, чем заболели. В лучшем случае вас послушают, но за рецептами и назначениями идите в поликлинику. А уж если попали в стационар, то санитарки без денег ни судно не принесут тяжелобольному, ни переворнут его и постель не перестелют. А в былые времена утром в стационаре старшая медсестра с санитаркой шли умывать больного, давали чистить зубы, подмывали его, перестилали постель. Даже тяжёлым больным мыли голову: сестры знали, как это делать лежачему больному.

Ни сочувствия, ни душевности нет у современного меди-

цинского персонала. А ведь говорят: поступи по отношению к больному так, как ты бы хотел, чтобы к тебе отнеслись, если ты сам заболел. Да, медицина в наше время находится на грани фантастики, оборудована последним словом техники. Но даже в этот просвещённый век для больного врача, проработавшему 56 лет в медицине, не нашлось рентгеновской плёнки для снимков лёгких.

А ведь в наше время у врача были только фонендоскоп, молоток и аппарат для измерения давления. И справлялись, лечили, никому не отказывали.

А что творится с лекарствами? День и ночь радио вещают о чудотворном действии новых препаратов, которые сразу на клеточном уровне поднимают больного.

О лекарствах, которые рекламируются, нигде невозможно прочитать, и 90% врачей о них даже не слышали. Стоимость этих лекарств, поставляющихся только из Москвы, зашкаливает за 10–15 пенсий.

Правительство и президент стараются повысить пенсии, но, как только вы услышите об этом, ещё не получив ничего, шустрые люди молниеносно поднимают цены на основные продукты. Вот и получают большие гонки.

Так живёт сейчас пенсионер. Кто кого обгонит: пенсионер болезнь или болезнь пенсионера.

Надежды прийти к финишу первым с каждым днём все меньше.

Астхик САЯМОВА